

RÄÄKKYLÄ-SEURAN HISTORIIKKI SEURAN 60-VUOTISJUHLASSA 11.12.2016

Rääkkylä-Seura viettää nyt kolmatta vuosijuhlaansa. Ensimmäistä vietettiin joulukuun 5 päivänä 1976, kun seuramme perustamisesta oli kulunut 20 vuotta. 40-vuotisjuhla järjestettiin vuoden 1996 itsenäisyyspäivän juhlanäyteen yhteistyössä kunnan kanssa. Tuohon juhlaan liittyvänä seura järjesti kesän 1996 Kihauksessa juhlakonsertin ”Kun näin on juttu, on Rääkkylä tuttu”. Ohjelman otsake on Taisto Rautiaisen sanoittamasta ”Rääkkylä-laulusta”. Molemmissa juhlissa juhlapuhujana oli Veijo Saloheimo.

Ilkka Simanainen Rääkkylä-Seuran 60-vuotisjuhlassa 11.12.2016. Kuva: Tommi Sallinen

Olen koonnut seuran pöytäkirjoista ja muista asiakirjoista, kunnan hallintokuntien pöytäkirjoista, sekä maakunta- ja paikallislehtien kirjoituksista tietoa Rääkkylä-Seuran toiminnasta 60 vuoden ajalta laajempaakin historiaa varten. Tämä puheenvuoroni on rakennettu siten, että koetan luoda katsauksen Rääkkylä-Seuran perustamiseen sekä sen toimintaan liittyvistä keskeisimmistä tapahtumista ja saavutuksista pääosiltaan aikajärjestyksessä. Ensimmäiset vuosikymmenet tarkemmin, kuin viimeiset, jotka ovat muistissamme, eivätkä ole vielä historiakaan. Muutamista Rääkkylä-Seuraa koskettavista asioista olen laatinut kirjoituksen, jotka on julkaistu seuran kotisivuilla.

RÄÄKKYLÄ-SEURAN PERUSTAMINEN

Vuonna 1949 perustettiin valtakunnallinen keskusjärjestö Suomen Kotiseutuliitto. Pitäjäseuroja alettiin perustaa 1950-luvulla. Kitee-Seura perustettiin 1958, Kesälahti-Seura 1955, Tohmajärvi-Seura 1956 ja Polvijärvi-Seura 1956.

Rääkkylässäkin heräsi ajatus pitäjäseuran perustamiseksi. Rasivaaran koulun opettaja Saimi Vaaranrinta sai tehtäväkseen kutsua rääkkyläläiset seuran perustamaan kokoukseen. Opettaja Vaaranrinta laati kutsukirjeen, jossa hän selvitti, mistä asiassa on kysymys. Kirje lähetettiin kaikille paikkakunnan järjestöille ja valituille henkilöille ympäri pitäjää, joiden tehtävänä oli hankkia osanottajia alueeltaan tilaisuuteen.

Kirjeessään Vaaranrinta esitti kysymyksiä:

*Tunnetko kotipitäjäsi, sen näköalapaikkoja,
tiedätkö sen historiallisia tapahtumia,
oletko tavannut jonkun vanhan talo ullakolla,
aitassa tai muussa säilytyspaikassa vanhan esineen,
jossa on vuosiluku viime vuosisadalta,
oletko käynyt Kivisalmen rannalla
ja pysähtynyt rehtori Wegeliuksen patsaan ääreen ja lukenut sanat
"Rakkaus kotiseutuun kannusti työtäsi".*

Kirje sai ihmiset herkistämään tuntojaan, sillä kokoukseen Pirttikalliolle 2.12.1956 kokoontui yli sata kuntalaista.

Kokoukseen kutsuttiin myös Pohjois-Karjalan Maakuntaliiton toiminnanjohtaja maisteri Osmo Kuivalainen. Hän selosti kotiseutuyhdistyksen perustamista ja sen toimintaa. Hän mainitsi kokemuksen osoittavan, että toimintansa aloittavan yhdistyksen olisi toiminnan kannalta parasta pidättäytyä aluksi vain yhden asian piiriin. Eräänä sellaisena hän mainitsi museokysymyksen.

Kokous päätti perustaa kotiseutuyhdistyksen Rääkkylään ja hyväksyi seuran nimeksi Rääkkylä-Seura ja seuralle Suomen Kotiseutuliiton mallisäännön mukaiset säännöt.

Johtokuntaan valittiin kuusi jäsentä ja kaksi varajäsentä, kanttori Ilmari Heroja puheenjohtajaksi, maanviljelijä Toimi Pakarinen sihteeriksi, jäseniksi opettaja Martta Karvonen, maanviljelijä Uno Lehvonen, maanviljelijä Armas Matilainen ja opettaja Lyyli Kähkönen sekä varajäseniksi maanviljelijä Veikko Pitkänen ja neiti Suoma Halonen.

Näin järjestäytynyt kotiseututyö ja kansanperinteen tallentaminen oli Rääkkylässä aloitettu.

Seuran ensimmäisessä vuosikertomuksessa vuodelta 1957 todetaan seuran toiminnan olleen alkukankeudessaan varsin laimeaa. Se oli ikään kuin etsinyt paikkaansa ja toimintamahdollisuuksiaan. Kun seura nyt oli ruvennut saamaan huomattavaa taloudellista tukea, oli myös mielenkiinto sen toimintaa kohtaan lisääntynyt.

Maakuntaliiton toiminnanjohtaja Kuivalainen perustamiskokouksen puheenvuorossaan suositteli pitäjäseuran toimintamuodoksi aluksi museon perustamista. Näin sitten tapahtuikin. Seuran hakemuksesta manttaalin omistajien kuntakokous kokouksessaan 22.12.1956 päätti lahjoittaa omistamansa lainajyvästorakennuksen pitäjäseuralle museorakennukseksi sekä myöntää seuran toimintaa varten 25 000 markan avustuksen. Manttaalikunta oli Rääkkylä-Seuran keskeinen toiminnan rahoittaja 1950-luvulla ja 1960-luvun alkuvuosina. Rääkkylän kunnan myöntämät avustukset seuran toiminnan alkuvuosina olivat kovin vähäiset. Tämä varmaan johtui siitä, että kunnan taloudellinen asema tuohon aikaan oli erittäin vaikea.

Rääkkylä-Seuran johtokunta kokouksessaan kunnantalolla 1950-luvun lopulla. Henkilöt (vas.) Erkki Kähkönen, Martta Hirvonen, Toimi Pakarinen (sihteeri), Martta Karvonen, Uuno Lehvonen (puheenjohtaja) Tapio Soininen, Liisa Rosti ja Simo Kurki.

Kuva: Rääkkylä-Seuran arkisto.

Rääkkylä-Seuran toiminnan keskeisin tavoite oli alusta lähtien pitäjän esinemuseon saaminen. Museoesineitten kerääminen aloitettiin heti seuran perustamisen jälkeen. Ensimmäiset toimintavuodet menivät viljamakasiinin kunnostamisessa museorakennukseksi. Lähes kaikki kunnostus- ja muutostyöt tehtiin talkoilla. Puutavaran ja muita rakennustarvikkeita antoi kunta.

Vuoden 1968 toimintakertomuksessa todetaan, että museorakennus on saatu siihen kuntoon, että sinne voidaan sijoittaa kerätyt museoesineet. Joensuun museonjohtaja Tuomas Björkman oli laatinut tavaroiden sijoitussuunnitelman kohdevalaistuksineen, joka korostaa erikoisella tavalla museon sisätiloja. Museoesineitten kortistointi ja luettelointi oli valmistunut niin, että museota voitiin ryhtyä esittelemään ulkopuolisille asiasta kiinnostuneille.

Esinemuseo eli entinen viljamakasiini Saviniementien varressa. Piirros: Matti Hirvonen.

RÄÄKKYLÄ-SEURAN TOIMINNASTA 1960-1970-LUVUILLA

Alkuinnostuksen jälkeen seuran toiminta alkoi hiipua. Toimintakertomuksista selviää, että 1960-luvun viimeiset vuodet ja 1970-luvun alkuvuodet, aina 1970-luvun puoleenväliin saakka ovat olleet toiminnallisesti erittäin hiljaista aikaa. Vuoden 1970 vuosikokouksessa valittu johtokuntakin näytti toimineen aina vuoteen 1974 asti. Toimintakertomukset ja muut hallinnolliset asiakirjat kyseisiltä vuosilta ovat mitäänsanomattomia. Seuran pääasiallisena toimintana näytti olleen esinemuseon hoito, pitäjäjuhlan järjestelyihin osallistuminen ja ”Mikkelkualilla” käynti.

Samanaikaisesti Helsingin seudun rääkkyläläisten toiminta oli hiipumassa. Esitettiin, että pääkaupunkiseudulle muuttaneitten entisten rääkkyläläisten tulisi perustaa rekisteröity yhdistys, joka toimisi yhteistyöelimenä entiseen kotikuntaan. Kunnallishallintomme 100-vuotis juhluvuonna 1974 Ravintola Kaivohuoneella pidetyssä ”Mikkelkual”-juhlassa perustettiin Helsingin seudun Rääkkyläläiset -niminen yhdistys, jonka kanssa sitten alkoi tuloksia tuottanut yhteistyö aina pitkälle 2000-luvulle saakka. Erityisen suurta yhteistyö oli nimenomaan pitäjäjuhlan järjestelyissä.

Vasta Aulis Pakarisen tullessa puheenjohtajaksi vuonna 1975 seuran toiminta alkoi vilkastua. Seuraava puheenjohtaja Reino Hirvonen oli ollut seuran johtokunnan jäsen vuodesta jo 1977 lähtien. Kun hänestä tuli puheenjohtaja Pakarisen jälkeen vuonna 1983, seuran toiminta omalla tavallaan uusiutui ja edelleen vilkastui. Yhteydenpito kuntaan lisääntyi, mihin vaikutti varmaan se, että Reino oli kunnan virkamies, rakennusmestari. Rääkkylä-Seura aktiivisella yhteydellään ja esityksillään kunnan päättäjiin pyrki osaltaan vaikuttamaan kunnan kehitykseen.

MERKITTÄVIÄ TAPAHTUMIA SEURAN HISTORIASSA

RÄÄKKYLÄ-ELOKUVAN HANKINTA 1950-LUVUN LOPUSSA

Rääkkylää esittelevän filmin hankkiminen oli seuran 1950-luvun loppuvuosien suuri saavutus. Filmin kuvaajana oli Helsingissä asuva rääkkyläläissyntyinen toimittaja Paavo Luostarinen, josta tuli sitten seuralle tärkeä yhteistyökumppani yli 20 vuodeksi. ”Käsikirjoittajina” ja selostajina olivat emäntä Martta Hirvonen ja opettaja Keijo Saarinen. Filmin ensiesitys oli vuonna 1961.

RÄÄKKYLÄN MATKAILUTOIMINNAN ALKUUNPANIJA OLI RÄÄKKYLÄ-SEURA

1950 luvun lopulla Rääkkylä-Seura suunnitteli leirintä-aluetta paikkakunnalle. Seura esitti kunnalle, että leirintä-alue sijoitettaisiin Kivisalmen laivakanavan etelä-rannalle. Valtuusto päätti kokouksessaan 12.12.1959 vuokrata maa-alueen leirintä-alueeksi. Rääkkylän ensimmäinen leirintä-alue toimi Kivisalmessa Rääkkylä-Seuran ylläpitämänä vuosina 1961-1965.

KOTISEUTUJUHLA ”MIKKELKUALIN” HISTORIAA

Aloite Helsingissä järjestettävästä kotiseutujuhlasta tuli toimittaja Paavo Luostarilta. Rääkkylä-Seuran puheenjohtaja Uno Lehoselle 8.10.1961 lähettämässä kirjeessä Luostarinen kirjoittaa, että hän muutamien pääkaupunkiseudulle muuttaneitten henkilöitten kanssa on suunnitellut järjestävänsä Karjalan yhteiskoulun juhlasalissa Rääkkylä-illan, johon pääkaupungin rääkkyläläisten lisäksi kutsuttaisiin kaikkia täällä asuvia pohjoiskarjalalaisia. Luostarinen uskoi, että myös Rääkkylä-seuran jäseniä tulisi tilaisuuteen esittämään Rääkkylä-Seuran ja Pohjois-Karjalan terveisiä. Tilaisuudessa näytettäisiin Rääkkylä-elokuva.

Juhlayleisöä Karjalan Yhteiskoululla pidetystä kotiseutujuhlasta keväältä 1968.

Kuva: Rääkkylä-Seura.

Luostarisen esittämä kotiseutujuhla toteutui 3.10.1962. Rääkkylästä juhlaan mentiin kahdella linja-autolla. Tästä juhlasta tuli sitten perinne. Juhla sai nimekseen ”Mikkelkual”, koska se ajoittui juuri Mikkelinpäivään, maaseutuväestön vanhan juhlapäivän seutuville. Aluksi juhlaa vietettiin Karjalan yhteiskoululla, sen jälkeen muutamia kertoja Ravintola Kestikartanossa, sitten päivätilaisuutena Kaivohuoneella ja vuodesta 1975 alkaen Karjala-talolla.

KIVISALMEN KANAVOINNIN MUISTOKIVEN HANKKIMISEN JA PALJASTUSJUHLA VUONNA 1964

Kivisalmea kanavoitaessa vuonna 1908 löytyi suuri malmikivilohkare, joka sitten johti Outokummun malmion löytymiseen ja kaivoksen perustamiseen. Outokummun historian kirjoittaja Vilho Annala mainitsee, että Outokummun malmilöydön alkuperäisenä aiheuttajana on Rääkkylän kunta. Monien hakemusten ja kunnan senaattiin tekemän lähetystö käynnin jälkeen senaatti myönsi vuonna 1904 työttömyysvaroja Kivisalmen ruoppaustöiden aloittamiseksi.

Rääkkylä-Seura ja Outokumpu Oy sopivat, että Kivisalmen kanavan varteen pystytetään malmilöydön muistomerkki. Seuran tehtäväksi tuli hankkia sopiva kivipaasi ja järjestää muistomerkin paljastusjuhla. Outokumpu Oy hankkisi kivipaateen kiinnitettävän reliefin, joka luonnollisesti tuli olemaan kuparinen.

Muistomerkki paljastettiin Kivisalmen kanavan vieressä sijaitsevalla tanssilavalla järjestetyssä kotiseutujuhlassa elokuun 16 päivänä 1964. Juhlaan oli saapunut 400 juhluvierasta. Juhlapuhujana oli maakuntaliiton toiminnanjohtaja Osmo Kuivalainen.

Paljastuspuheen piti Rääkkylä-Seuran puheenjohtaja Uuno Lehvonen. Puheessaan hän kosketteli Kivisalmen ruoppausta ja oudon kiven löytämistä tältä paikalta, joka sitten johti kaivostoimintaan Outokummussa. ”Jotta tapahtuma ei jää unohduksiin, olemme halunneet pystyttää tämän muistomerkin, joka on kertova tuleville sukupolville siitä, että pienikin tapahtuma voi olla suuren alku”, Lehvonen lausui.

Outokumpu Oy:n tervehdyksen juhlaan toi kaivoksen isännöitsijä diplomi-insinööri Erkki Hakapää. Puheenvuorossaan hän totesi muun muassa: ”Toivottavasti seuraavalla kerralla, kun malmilohkare löydetään Rääkkylästä, sen emäkalliota ei tarvitse etsiä peninkulmien päästä, vaan se paljastuu pitäjän rajojen sisäpuolelta ja kaivos syntyy kuntaanne.”

RÄÄKKYLÄ-SEURAN KANNANOTOT KIRKKOVUORI-VUONIEHEN TULEVASTA KÄYTÖSTÄ

Vuonna 1958 kunta oli ostanut Veikko ja Aune Hirvoselta Sintsin kylässä sijaitsevasta Aavaranta-nimisestä tilasta kolmenkymmenenkolmen hehtaarin suuruisen määräalan. 1960-luvun alussa kunta ryhtyi palstoittamaan Vuoharjua huvilatonteiksi, jotka olisi myyty kunnan rahantarpeen tyydyttämiseksi. Rääkkylä-Seura kuitenkin puuttui asiaan. Seura esitti kunnalle, että kunta luovuttaisi Vuoniemeltä sopivan alueen luonnonsuojelualueeksi. ”Jos kunnanhallitus suhtautuu esitykseen myönteisesti, tulisi seura pyytämään luonnonsuojeluviranomaisia tutustumaan alueeseen ja sen käyttöä ja hallintoa suunnittelemaan.”

Kotiseuturetki Kirkkovuorelle vuonna 1967. Kuva: Pohjois-Karjalan maakuntamuseo Carelicum.

Kunnanhallitus hyväksyi Rääkkylä-Seuran esityksen ja samalla esitti, että seura pyrki varaamaan myös yksityisten omistaman Kirkkovuoren alueen luonnonsuojelutarkoituksiin.

Pohjois-Karjalan Maakuntaliiton, Pohjois-Karjalan museon sekä Karjalaisen kulttuurin edistämissäätiön kotiseututoimikunnan edustajat suorittivat kunnan alueella tutustumisen Kirkkovuori-Vuoniemen alueeseen ja museotyöhön. Kirjeellään Maakuntaliitto esitti Rääkkylän kunnalle muun muassa, että on tärkeää saada Kirkkovuori ja siihen liittyvä Vuoniemen harjanne palvelemaan maakunnan matkailua, sillä tämä kohde on parhaimpia koko Itä-Suomessa. Vuoniemeä, joka on kunnan omistuksessa, ei tule palstoittaa huvilatonteiksi. Näillä Rääkkylä-Seuran toimenpiteillä oli ratkaiseva vaikutus, että Vuoniemen aluetta ei palstoitettu huvilatonteiksi, vaan ryhdyttiin aikanaan suunnittelemaan Kirkkovuori-Vuoniemen aluetta matkailualueena.

PAKSUNIEMEN ULKOILMAMUSEON PERUSTAMINEN

14.5.1959 allekirjoitetulla vuokrasopimuksella Rääkkylän Osuusmeijeri vuokrasi Rääkkylä-Seuralle Paksuniemen tilasta noin 35 aarin suuruisen alueen sekä siltä rantaan johtavan polun ja rannasta noin 5 aarin suuruisen nuottakota- ja venevalkama-alueen. Rääkkylä-Seuran toimesta saisi vuokra-alueelle rakentaa rakennelmia ja säilyttää siellä museoesineitä, pitää ulkoilmajuhlia, sekä vuokrata aluetta juhliin ja muihin kotiseututyötä edistäviin tarkoituksiin.

Murtosen mökki alkuperäisellä paikallaan. Kuva: Pohjois-Karjalan maakuntamuseo Carelicum.

Elokuun 21 päivänä vuonna 1962 Rasisalossa sijaitsevan Murtola-nimisen tilan omistajat Hilja ja Viljo Murtonen sitoutuivat olemaan myymättä, hajottamatta tai luovuttamatta kenellekään ulkopuoliselle kiinteistöllä olevia rakennuksia niissä olevine alkuperäisine irtaimistoineen antamatta ensin Rääkkylä-seuralle etuosto-oikeutta.

Vuonna 1967 Rääkkylä-Seura teki kunnalle esityksen, että kunta ostaisi Viljo Murtosen tilan rakennuksineen, koska Murtosen asunto on nähtävyytenä säilyttämisen arvoinen. Kauppaa kunnan kanssa ei koskaan kuitenkaan syntynyt. Sen sijaan rääkkyläläissyntyinen liikemies Reino Laakkonen osti Murtolan tilan ja luovutti rakennukset irtaimistoineen korvauksetta Rääkkylä-seuralle vuonna 1976. Seuraavana vuonna Murtosen savupirtti siirrettiin Paksuniemen museoalueelle ja entisöitiin. Tämä oli mahdollista talkootöiden, avustusten ja lahjoitusten turvin.

MUSEOTOIMINNAN KESKITTÄMINEN KIRKONKYLÄLLE ESINEMUSEOIN LÄHELLE KISAPUISTOON

Vuonna 1979 Paksuniemen tila siirtyi meijeriltä Rääkkylän kunnan omistukseen. Jo tuolloin käytiin keskustelua siitä, onko Turtialan alue paras mahdollinen paikka museoalueena, vai tulisiko museotoiminta kokonaan keskittää kirkolle Pikku-Pappilan alueelle lähelle esinemuseota. Reino Hirvosen tultua seuran puheenjohtajaksi Rääkkylä-seura vuonna 1984 esitti kunnalle, että kunta varaisi suunnitteilla olevaan Kisapuistoon, Pikku-Pappilan eteläpuolelle, museoalueen. Tälle alueelle Rääkkylä-Seura siirtäisi Paksuniemessä olevat rakennukset.

Kunnanhallitus päätti, että museo- ja kesäteatterialuevarauksia käsitellään kaavoitustyön yhteydessä ja mahdolliset ennakkopäätökset tehdään siinä vaiheessa, kun riittävää tietoa on käytettävissä. Kihausfestivaalialueen suunnittelu 1990-luvun alussa vaikutti ratkaisevasti koulukeskuksen ja Kisapuistoalueen suunnitteluun.

Vielä Veikko Hassisen puheenjohtajakaudella 1990-luvun puolella välin museorakennusten siirtäminen Paksuniemestä kirkonkylälle oli esillä siinä vaiheessa, kun savutupa ja savusauna tulivat peruskorjausvaiheeseen. Museotoiminnan keskittäminen, sen enempiä kuin Kisapuiston suunnitelmat Kihaus-alueen kehittämisestä eivät koskaan toteutuneet, lukuun ottamatta Käspelin

alueelle Hypönniemeltä siirrettyä aittarakennusta ja Pikku-Pappilan kunnostamista kotiteollisuusneuvonta-asemaksi, joka sittemmin tuli Keski-Karjalan musiikkiopiston ja Kihauksen käyttöön.

VOINIEMEN NUOTTAKODAN SIIRTÄMIMEN KOIVUNIEMEEN

Voiniemen Hovin isäntäväki Helvi ja Reino Hirvonen lahjoittivat vuonna 1962 omistamansa, Varpasalon Haavan rannassa sijainneen nuottakodan Rääkkylä-seuralle. Talvella 1969 rakennus siirrettiin jäätietä myöten Koivuniemen leirintäalueen rantaan. Nuottakota kunnostettiin ja katettiin talkootyönä kunnan antaessa rakennustarvikkeet. Alkuperäinen tarkoitus oli, että nuottakodan paikaksi tulee Paksuniemen ranta. Rääkkylän Osuusmeijerin ja Rääkkylä-Seuran välisessä maanvuokrasopimuksessahan oli nuottakodalle varattu alue Paksuniemen rannasta.

RÄÄKKYLÄ-SEURA PITÄJÄJUHLA HEINÄHYVÄN JÄRJESTÄJÄNÄ

Heinähuvan ja siitä kehittyneen kansanmusiikkitapahtuma Kihauksen juuret ovat vuoden 1970 syksyssä. Urheiluseura Rääkkylän Kisa-Veikkojen syyskokouksen jälkeen seuran johtokunta kokoontui pohtimaan seuran tulevan vuoden taloutta ja toimintaa. Tuossa kokouksessa opettaja Maija Vuorjoki esitti kesätapahtuman järjestämistä. Mukaan päätettiin pyytää Rasivaaran Nuorisoseura.

Huhtikuun 10 päivänä 1971 pidettiin Kisa-Veikkojen, Rasivaaran Nuorisoseuran ja matkailulautakunnan neuvottelukokous, jossa päätettiin pitäjäjuhlän järjestämisestä jo tulevana kesänä. Mukana kokouksessa ei ollut Rääkkylä-Seuran virallista edustusta, joten voidaan katsoa, että pitäjäseura ei ollut perustamassa pitäjäjuhla Heinähupaa. Aloitteentekijä opettaja Maija Vuorjoki kyllä oli vuosina 1968-1970 Rääkkylä-Seuran johtokunnan jäsen.

Varsinaisesti Rääkkylä-Seura tuli Heinähuvan järjestelyihin mukaan vasta kolmantena kesänä järjestämällä Heinähupa-lauantaina kirkonkylän keskustassa pitäjämarkkinat. Markkinatorin järjestäminen oli Rääkkylä-Seuran tehtävänä koko Heinähuvan toiminta-ajan ja vielä pitkään Kihauksen aikanakin. Tästä tuli seuralle hyvä tulonlähde kun se sai perityt torimaksut itselleen.

Rääkkylän kunnallishallinnon 100-vuotisjuhlavuonna 1974 perustettu Helsingin seudun rääkkyläläiset tuli mukaan Heinähuvan järjestelyihin kesällä 1975. Seura järjesti ammattikurssikeskuksessa "seurusteluiltoamat" sekä toi Koivuniemessä järjestettyyn sunnuntain pääjuhlaan yllätysohjelman, kun Utin laskuvarjojääkärit suorittavat vauhdikkaan laskuvarjoesityksen. Taivaalle ilmestyi lentokone, josta hyppäsi kolme miestä. Kaksi laskeutui Hämeenselän "vilpoisiin vesiin", mutta kolmas keskelle juhlakenttää, osuen tarkalleen määrättyyn laskeutumispaikkaan.

Pitäjäjuhlan järjestäminen alkoi 1970-luvun loppua lähestyessä tuottaa vaikeuksia, kun kukaan seuroista ei halunnut ottaa kokonaisvastuuta juhlasta, vaikka kunta jo useamman vuoden aikana oli antanut ns. "sadevakuutuksen" eli sitoutunut maksamaan seuroille mahdollisesta tappiosta määrätyn summan. Vuoden 1979 pitäjäjuhla uhkasi jäädä järjestämättä, kun seurat eivät vielä toukokuussa olleet päässeet sopimukseen Heinähuvan järjestelyistä. Kokouksessaan 17.5.1979

kunnanhallitus päätti, että Heinähupa pidetään. Kunta palkkasi nuoret miehet Jouko Kaasisen, Jussi Ilvosen ja Eero Pitkäsen vastaamaan Heinähuvan järjestämisestä. Paikkakunnan seurat, Rääkkylä-Seura ja Helsingin seudun rääkkyläläiset mukaan lukien tulivat järjestelyihin mukaan.

1980 luvun alusta pitäjäjuhlan järjestelyjen päävastuu siirtyi Rääkkylä-seuralle ja entistä suuremmalla panoksella mukaan tuli myös Helsingin-seudun rääkkyläläiset.

KUNNIAHEINÄMIESPARISKUNNAN NIMITTÄMINEN

Kunniaheinämiespariskunnan nimittäminen sai alkunsa heinähupatoimikunnan toimesta ensimmäisen pitäjäjuhlan ohjelmaa suunniteltaessa. Maaherra Esa Timosta pyydettiin kunniavieraksi pitäjäjuhlan pääjuhlaan ja tarkoituksena oli tehdä hänestä ja Eeva Timosesta ensimmäinen kunniaheinämiespariskunta. Kun Timoset eivät voineet saapua, kutsuttiin juhlaan vieraaksi Joensuun Ympäristön Osuusmeijerin toimitusjohtaja Antti Lehvonen Siiri-vaimonsa kanssa. Heidät julistettiin Rääkkylän ensimmäiseksi kunniaheinämiespariskunnaksi. Antti Lehvonen oli syntynyt Oravialalla. Kunniaheinämieheksi valinnasta tuli perinne, joka jatkuu edelleen. Aluksi kunniaheinämiehet valitsi heinähupatoimikunta, mutta muutaman vuoden päästä tehtävä siirtyi Rääkkylä-Seuralle. Kunniaheinämiehiä on valittu 46.

RÄÄKKYLÄ-SEURA PAIKALLISLEHTI KOTI-KARJALAN OMISTAJAOSAKKAAKSI

Rääkkylän ainoana paikallislehtenä oli 1960-luvun puolesta välin Liperiin perustettu Kotiseutu-Uutiset. Kuntina Rääkkylällä ja Liperillä ei kuitenkaan ollut minkäänlaista yhteistyötä. 1970-luvulla Rääkkylä aloitti yhteistyön Kiteen ja muiden Keski-Karjalan kuntien kanssa. Laajinta yhteistyö oli kunterveyskeskuskuntainliitto perustettiin. Yhteistyön laajetessa tuli tarpeelliseksi, että Rääkkylä kuului Kiteen seutukunnassa ilmestyvän paikallislehden toimialueeseen.

Paikallislehti (Kitee-Tohmajärvi-lehti) kutsui asiassa neuvottelukokouksen 23.10.1980. Mukana olivat lehden johtokunnan lisäksi edustajat Kiteen ja Rääkkylän pitäjaseuroista, Rääkkylän kunnasta, Osuuspankista, Osuuskaupasta ja Säästöpankista. Lehden johtokuntaan kuuluva Tohmajärvi-seuran puheenjohtaja Marjatta Hämäläinen ilmoitti neuvottelussa, että Tohmajärvi-Seura ei halua olla lehdessä mukana, jos levikkialuetta laajennetaan. Neuvottelukokous päättyi sopimukseen, että lehden toiminta laajenee Rääkkylään. Tohmajärvi toimi pitäjaseuransa puheenjohtaja Hämäläisen ilmoittamalla tavalla eikä tullut mukaan alueen paikallislehteen vaan perusti oman lehden.

Myöhemmin myös Kesälahti tuli paikallislehden toimialueeksi ja Kesälähdän kunta ja Kesälahti-seura lehden osakkaiksi.

Kokouksessaan 23.3.1981 Rääkkylä-Seuran johtokunta päätti ostaa Kitee-Tohmajärvi Lehti Oy:n osakkeita Tohmajärvi-Seuralta kaksisataa kappaletta hintaan 75 000 markkaa. Kauppa rahoitettiin Rääkkylän Osuuspankista otetulla lainalla. Näin suuren osuismäärän ostamisesta seurasi, että Rääkkylä-Seura joutui taloudellisiin vaikeuksiin. Vaikka aluksi paikallislehden osakkeiden osto aiheutti seuralle taloudellisia ongelmia, on lehden osakkuus osoittautunut seuralle edulliseksi. Lehden maksamat osuustulot ovat olleet tuntuva tulonlähde seuran taloudessa.

RÄÄKKYLÄ-SEURAN MUSEOVENEEN HISTORIAA

Tielaitoksen historia kertoo, että jo keskiajalla Pohjois-Karjalan läpi johti tärkeä venäläisten ja karjalaisten kauppatie, ns. pohjan tie, Laatokan rannalta Käkisalimesta Ouluun. Vaikka tieto reitistä on vasta 1500-luvulta, on vesitie todennäköisesti peräisin rautakaudelta tai sitä jo aikaisemmalta ajalta. Rääkkylässä reitti on luultavasti kulkenut suojaisia väyliä Täitimäjärven kautta Leppilammille, sieltä Miiskulle ja edelleen Koiralammen kautta Oravilahdelle ja siitä Hämeenselän kautta Jänisselälle.

Kesällä 1976 löydettiin ojaa kaivettaessa em. reitin varrelta Rääkkylän Koiralammen suolta osia puuveneestä. Löytäjä oli Pauli Rosti Rasivaarasta. Löytö osoittautui merkittäväksi ja tutkimuksia jatkettiin kesällä 1979. Tutkimuksissa saatiin kerätyksi talteen veneen osia noin 3/5 koko alkuperäisestä veneestä. Sivulaudasta otettiin puunäyte, josta tehtiin radiohiiliajoitus. Sen mukaan vene oli tehty 1100-luvulla, siis esihistoriallisen ajan lopulla. Valtaosa muistakin maakuntamme rautakautisista irtolöydöistä on juuri mainitun vesitien varrelta.

Muinaisveneiden pohjalta Rääkkylä-Seura rakennutti museoviraston tutkijan Eero Naskalin laatimien piirustusten ja ohjeiden mukaan padasjokelaisella venemestarilla Esko Laulajaisella täydellisen kopion veneestä. Päätös veneen rakentamisesta tehtiin vuonna 1984. Vene valmistui talvella 1986.

Vuoden 1986 pitäjäjuhla Heinähuvan keskeiseksi tapahtumaksi muodostui muinaisveneiden esittely. Vene ristittiin ”Prinsessa Ruususeksi”

KANSANTAITEILIJÄ ESA PAKARISEN MUISTOMERKIN HANKINTA JA PALJASTUSTILAISUUS VUODEN 1995 KIHUKSESSA

Rääkkylä-Seuran, Helsingin seudun rääkkyläläisten ja kunnan yhteistyönä toteutettiin Oravisalossa syntyneen kansantaiteilija Esa Pakarisen muistomerkin hankinta. Aloitteentekijänä oli entinen rääkkyläläinen, Helsingin seudun rääkkyläläisten puheenjohtaja Ensio Vänskä. Aloitteen Vänskä teki kunnanjohtajalle lähettämällä kirjeellään elokuussa 1984.

Ensio Vänskä oli suuri kansantaiteilija Esa Pakarisen ihailija. Vänskä oli henkilö, joka ensimmäisenä alkoi esittää kansantaiteilijan muiston tuomista esille Rääkkylässä. Ensio Vänskä oli yksityishenkilönä hankkinut Esa Pakariselta jo 1984 kirjallisen suostumuksen, jotta hänelle voidaan pystyttää muistomerkki Rääkkylään.

Heinähuvan alkutaipaleella entistä useampi rääkkyläläinen sai tietää, että ”Severi Suhonen” on syntynyt Rääkkylän Oravisalossa, kun Pakarinen esiintyi ensimmäisessä Heinähuvassa. Sen jälkeen Esasta ja Ellistä tehtiin kunniaheinämiespariskunta. Esa oli mukana vieraana ja esiintyjänäkin parissa muussa Heinähuvassa. Esa kävi vieraana Helsingin seudun rääkkyläläisten syysjuhlassa Mikkelukalilla. Rääkkylän kunta ja Rääkkylä-Seura hankkivat kivipaaden Esan haudalle Varkauden hautausmaalle.

Esa Pakarisen muistomerkin hankintaa valmistelemaan Rääkkylä-Seura asetti toimikunnan, johon tulivat edustaja Rääkkylä-Seurasta, kunnasta ja kansanmusiikkiyhdistyksestä. Puheenjohtajana toimi Rääkkylä-Seuran puheenjohtaja Veikko Hassinen.

Muistomerkin hankinta ratkesi lopullisesti kun kunnanvaltuusto päätti kunnan osallistumisesta patsaan hankintaan. Muistomerkki paljastettiin kesän 1995 Kihauksessa.

Esa Pakarisen muistomerkin paljastustilaisuus vuoden 1995 Kihauksen yhteydessä. Kuva: Liisa Vänskän arkisto.

PISIMPÄÄN SEURAN JOHTOKUNNASSA TOIMINEET JÄSENET

Veikko Sallinen	1984-2007	24 vuotta, josta puheenjohtajana 14 vuotta
Kalevi Ikonen	1968-1983	23 vuotta, lähes koko ajan varapuheenjohtaja
Veijo Lievonen	1983-2008	22 vuotta, toimien myös pitkään sihteerinä
Teppo Luukkonen	1988-2008	20 vuotta ja samalla yli 10 vuotta sihteerinä
Reino Hirvonen	1977-1994	15 vuotta, josta puheenjohtajana 3 vuotta
Uuno Lehvonen	1956-1968	12 vuotta, josta puheenjohtajana 10 vuotta
Aulis Pakarinen	1968-1982	11 vuotta, josta puheenjohtajana 7 vuotta
Antti Ruotsalainen	1976-1986	10 vuotta

SIHTEERIT

Seuran ensimmäisenä sihteerinä oli Toimi Pakarinen. Pitkään sihteereinä ovat toimineet Anja Kettunen, Jouko Kaasinen, Yrjö Lehvonen, Veijo Lievonen, ja Teppo Luukkonen.

HUOMIONOSOITUKSET SEURATYÖSSÄ OLLEILLE

20-vuotisjuhlassa vuonna 1976 palkittiin Suomen Kotiseutuliiton Kotiseututyön harrastusmitalilla Paavo Luostarinen, Martta Hirvonen ja Aulis Rätty sekä Kotiseutuviirillä Anja Kettunen, Antti Ruotsalainen, Kalevi Ikonen ja Pentti Hirvonen.

**Rääkkylä-Seuran 20-vuotisjuhlassa Suomen Kotiseutuliiton tunnustuksin palkitut: (vas.) Paavo Luostarinen, Martta Hirvonen, Aulis Rätty, Anja Kettunen, Antti Ruotsalainen, Kalevi Ikonen ja Pentti E. Hirvonen. Tunnustusten luovuttajat Veijo Saloheimo ja Aulis Pakarinen.
Kuva: Pohjois-Karjalan maakuntamuseo Carelicum.**

Viimeisen Heinähuvan pääjuhlassa 8.7.1990 palkittiin harrastusmitalilla Aulis Pakarinen, Reino Hirvonen, Ensio Vänskä ja Kalevi Ikonen. Palkitsemisen suoritti Kotiseutuliiton toiminnanjohtaja Markku Tanner.

Kevätkokouksessa 31.3.1999 ennen varsinaisten kokousasioiden käsittelyä palkittiin harrastusmitalilla Veikko A. Sallinen, Veikko Hassinen, Matti Hirvonen, Lauri Vänskä, Veijo Lievonen ja Teppo Luukkonen.

Rääkkylä-seuran tekemän aloitteen perusteella Voiniemen Hovin isäntä Reino Hirvonen palkittiin hänen syntymäpäivänään 14.12.1983 Kotiseututyön harrastusmitalilla.

Rääkkylä-Seuran sääntöjen mukaan seuran toimintaperiaatteita huomattavalla tavalla ja pitkäaikaisesti tukenut henkilö voidaan kutsua kunniajäseneksi. Seuran kunniajäseniksi on kutsuttu Y.A. Kankaanrinta vuonna 1968 ja Aune Ruotsalainen miehensä Antin kuoleman jälkeen vuonna 1987. Herää kysymys, miksi Rääkkylä-Seura ei 60 vuoden toiminta-aikanaan ole kutsunut ansioituneita jäseniään enempää kunniajäsenikseen.

Veikko Sallinen on ollut aktiivisesti mukana Rääkkylä-Seuran toiminnassa neljänä vuosikymmenenä. Hallituksessa hän on toiminut vuosina 1984-2007, minkä lisäksi hän on osallistunut muun muassa talkoisiin sekä perinnetiedon keräämiseen ja säilyttämiseen.

Kuva: Tommi Sallinen.

RÄÄKKYLÄ-SEURAN TEHTÄVIÄ JA SAAVUTUKSIA VUOSIKYMMENTEN VARRELTA

Yhteistyössä Kotiseutu-uutisten kanssa Rääkkylä-Seura järjesti vuonna 1969 vanhojen tarinoitten ja kaskujen keräyskilpailun.

Vuonna 1973 Rääkkylä-Seura suunnitteli pitäjähistorian kirjoittamista ja haki avustusta kunnalta ja läänin taidetoimikunnalta. Avustusta ei myönnetty. Suunnitelma raukesi rahoituksen puutteeseen. Seuraavana vuonna, Rääkkylän kunnallishallinnon 100-vuotisjuhlavuonna, kunnanvaltuusto juhlapöytäkokouksessaan päätti kunnan historian kirjoittamisesta. Mihinkään toimenpiteisiin historian kirjoittamiseksi ei kuitenkaan ryhdytty.

Rääkkylä-Seura vastasi Suomen itsenäisyyden 60-vuotisjuhlan järjestelyistä vuonna 1977. Juhlapuhujana on kommodori Seppo Hirvonen Varpasalosta.

Seura järjesti vuonna 1979 valokuvauskilpailun ”Katoavaa Rääkkylää”. Arvostelulautakuntana oli Matti Hirvonen ja Oiva Kostamo. Osanoton sanotaan olleen laimeaa. Kilpailussa palkittiin Voitto Koveron ja Marja-Riitta Tolvasen ottamat kuvat.

Vuoden 1982 syksyllä seura hankki kuvanauhurin, jonka avulla taltioitiin Mikkelkual- ja Heinähupajuhlia sekä haastateltiin rääkkyläläisiä vanhoja ihmisiä. Haastateltavina olivat mm. Naimi Kähkönen, Ada Kurki, Simo Kurki, Pekka Pakarinen, Aune Karttunen ja Vilho Virtanen.

Vuonna 1981 Rääkkylä-Seura järjesti ideakilpailun, jossa tuli keksiä Rääkkylä-aiheinen tuliaislahja esine. Kilpailuun tuli 13 ehdotusta, joista voittajaksi valittiin Matti-Hirvosen ”Heikki ja Helinä” heinä miespariskunta.

Rääkkylä-Seuralla ei ole omaa pöytäviiriä. Vuonna 1984 seura ryhtyi toimiin viirin hankkimiseksi ja julistaa suunnittelukilpailun. Seuralla ei ole kuitenkaan viiriä vielä.

Vuonna 1985 Rääkkylä-Seura teki kunnalle aloitteen, että uuteen kunnanvirastoon suunniteltaisiin ja rakennettaisiin järjestöjen arkisto. Näin myös tapahtui. Tuossa arkistossa on Rääkkylä-Seurankin arkistoitavat asiakirjat ja tavarat.

Teppo Luukkosen aloitteesta vuonna 1987 seura ryhtyi toimenpiteisiin Rääkkylän isännän viirin hankkimiseksi.

Vuonna 1988 seuralle valmistui kirkkovene, joka juhlavasti laskettiin vesille Kivisalmessa, josta se soudettiin Koivuniemeen. Venettä ryhdyttiin vuokraamaan eri soutu tapahtumiin. Veneen nimettiin ”Antiksi” pitkäaikaisen seura-aktiivi Antti Ruotsalaisen muiston kunnioittamiseksi.

Rääkkylä-Seura sai lahjoituksena vanhan tākānān, joka konservoitiin Jyväskylän konservointikeskuksessa. Tākānā luovutettiin vuonna 1992 kunnalle sijoitettavaksi pysyvästi esille valtuuston istuntosalin seinälle.

Ensio Vänskän idean ja aloitteen pohjalta alettiin vuonna 1992 järjestää vuosittaista pihanhoitokilpailua, joka jatkuu edelleen.

Rääkkylä-Seura vastasi Suomen itsenäisyyden 80-vuotisjuhlan järjestelyistä vuonna 1997.

Vuonna 2000 Rääkkylä-Seura järjesti entisen rääkkyläläisen Tuure A. Korhosen esikoisteoksen ”Kolmen elämän mies” julkistamistilaisuuden.

Vuonna 2011 tuli kuluneeksi 100 vuotta Esa Pakarisen syntymästä. Rääkkylä-Seura järjesti kunnantalolle Esa Pakarisen näyttelyn. Esan muistomerkillä hänen syntymäpäivänään järjestetään muistotilaisuus.

RÄÄKKYLÄ-SEURA 2000-LUVULLA

Rääkkylä-Seura siirtyi 2000-luvulle Lauri Vänskän ollessa seuran johtokunnan puheenjohtaja. Pisimpään seuran puheenjohtajan tehtäviä hoitanut Veikko Sallinen oli vielä puheenjohtajana vuosina 2004-2007. Sallisen jälkeen puheenjohtajina ovat toimineet vuosina 2008-2012 Helena Paakkinen ja vuodesta 2013 lähtien Tapio Hämäläinen.

Seuran perustamisesta lähtien keskeisimpänä tehtäväalueena ollut museotoiminta laajenee Paksuniemessä. Seura saa vuonna 1997 käyttöönsä entisestä meijerikiinteistöstä meijerisalin, jossa ryhdytään järjestämään kesäisin erilaisia näyttelyjä. Myöhemmässä vaiheessa seura sai käyttöönsä myös rakennuksen myllyosan, kun Rääkkylän kunta lahjoitti vuonna 2005 kiinteistön seuralle, jolloin alkoi myllymuseon järjestäminen.

2010-luvun Rääkkylä-Seuran suuria hankkeita ovat olleet Kivisalmen patsaspuiston rakentaminen ja Weckmannin suvun vanhan riihen siirtäminen Paksuniemen ulkomuseo-alueelle. Rääkkylä-Seuran kotisivuilla on kertomukset näistä hankkeista.

Ilkka Simanainen
Joulukuussa 2016